

AUTOREFERAT

1. Imię i nazwisko: Waldemar Hanasz

2. Posiadane dyplomy i stopnie naukowe – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

- Magister ekonomii; Akademia Ekonomiczna w Poznaniu; 1984.
- Magister filozofii; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; 1987.
- Doktor filozofii; Bowling Green State University; 2000. Tytuł rozprawy doktorskiej: „Between Self-Interest and the Common Good: Niccolò Machiavelli’s Model of Political Agent”

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

- 2016 do dziś, adiunkt, Wydział Historyczny, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.
- 2011-2016, profesor wizytujący, Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.
- 2006-2011, assistant/associate professor, Philosophy Department, Uniwersytet Massachusetts w Lowell, MA, USA.
- 2006 (lipiec-sierpień), specjalny konsultant (Special Consultant), Philosopher’s Information Center, Bowling Green, OH, USA (kopię kontraktu załączam).
- 2002-2006, dyrektor (Associate Director) programu Philosophy, Politics, and Economics na Uniwersytecie Pensylwanii w Filadelfii, PA, USA.
- 2001-2002, Visiting Professor, Clemson University w Clemson, SC, USA.
- 2000-2001, Visiting Scholar, Social Philosophy & Policy Center, Bowling Green, OH, USA (kopię kontraktu załączam).
- 1999-2000, Associate Professor, Rockford College, Rockford, IL, USA.
- 1996-1997, Visiting Fellow w Hudson Institute w Indianapolis, IN, USA.

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).

Jako główne osiągnięcie naukowe, będące podstawą wszczęcia postępowania habilitacyjnego pragnę wskazać monografię *Świat Machiavellego* wydaną przez Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy w 2021 roku.

Do osiągnięć wnoszących doniosły wkład w rozwój filozofii politycznej należą również moje artykuły "Toward Global Republican Citizenship?" (*Social Philosophy and Policy* 23 (2006), s. 282-302) oraz "The Common Good in Machiavelli," (*History of Political Thought* 31 (2010), s. 57-85).

4.1. Niccolò Machiavelli jest jednym z najbardziej wpływowych myślicieli politycznych w dziejach zachodniej cywilizacji. Głębokie zrozumienie jego filozofii zdaje się być niezbędne dla należytego zrozumienia rozwoju nowożytnego i współczesnego świata, dlatego na przestrzeni kilku dziesięcioleci poświęcono mu setki naukowych monografii i tysiące artykułów. Moja monografia wnosi kilka kluczowych elementów do światowej literatury naukowej poświęconej florenckiemu myślicielowi.

Świat Machiavellego jest skrupulatną rekonstrukcją wszechstronnej wizji świata zawartej w jego dziełach. Wbrew wielu utartym interpretacjom jego myśl polityczna jest oparta na solidnie rozbudowanych podstawach filozoficznych, które przez stulecia albo nie były wcale dostrzegane, albo były traktowane marginalnie. Wielu badaczy wciąż ocenia wizję świata Machiavellego jako fragmentaryczną i zaprezentowaną w nieco zbyt luźnej formie, zakładając, że traktat polityczny nie musi opierać się na całościowej wiedzy o świecie i zwartej metodologii. Kilku badaczy podjęło się ambitnego zadania odtworzenia jego filozoficznej wizji, lecz zwykle skupiali się na rekonstrukcji niektórych elementów: jego obrazu wszechświata (np. Anthony Parel, *The Machiavellian Cosmos*, New Haven 1992), rozumienia historii (np. Gennaro Sasso, *Niccolò Machiavelli, La storiografia*, Bologna 1993), koncepcji ludzkiej natury (np. Roger Masters, *Machiavelli, Leonardo and the Science of Power*, Notre Dame 1996), podstaw systemu etycznego (np. Erica Benner, *Machiavelli's Ethics*, Princeton 2009) i porządku politycznego (np. Mikael Hörnqvist, *Machiavelli and Empire*, Cambridge 2004; John P. McCormick, *Machiavellian Democracy*, Cambridge 2011). Żaden badacz jak dotąd nie podjął się wszakże całościowej rekonstrukcji tych filozoficznych podstaw, wraz z ich spójnymi powiązaniem i współzależnościami. Moja praca przedstawia wizję świata Machiavellego w całej pełni, demonstrując jej wielostronność i spójność. Przedstawiam jego rozumienie wszechświata, człowieka, ludzkich emocji i rozumu, społecznych grup i politycznych ustrojów. porządku.

4.2. Drugim wiodącym motywem moich analiz jest zaprezentowanie, jak kolosalne znaczenie w filozofii politycznej Machiavellego miała wiedza o świecie. Jest to zagadnienie również nągminnie marginalizowane w literaturze przedmiotu, gdyż uznaje się praktyczny aspekt myśli Machiavellego za absolutnie dominujący, czy wręcz za jedyny godny uwagi. Wielu badaczy dostrzega w nim jedynie politycznego pragmatyka zainteresowanego wyłącznie skutecznym działaniem i rządzeniem. Jest to potężne zaniedbanie i powierzchowne podejście do filozofii politycznej Florentyńczyka. Na każdej stronie swych dzieł pokazuje on, że poznanie świata i ludzi jest kluczowe dla osób zaangażowanych w działania w sferze władzy i polityki. Jak zobaczymy, wielka waga wiedzy jest wpisana w jego koncepcję ludzkiej natury, ludzkich dążeń, społecznych interakcji i systemu politycznego. Istnieją różne rodzaje i standardy wiedzy, jest ona nabywana i używana na różne sposoby.

Machiavelli również sam sobie wyznaczył wysokie standardy w poznaniu świata i przekazaniu tej wiedzy innym. Skoro skuteczne działanie w świecie polityki musi być oparte na rzetelnej wiedzy i całościowym zrozumieniu świata, trzeba obserwować świat uważnie i badać wnikliwie. To poznawcze podejście nieczęsto bywało poddane wnikliwej analizie. W swej pracy systematycznie wyodrębniam kolejne zagadnienia związane z pojęciem rzetelnej, wiarygodnej i użytecznej wiedzy.

4.3. Zawarte w monografii argumenty dotyczące wizji świata Machiavellego oraz kluczowego dla niego znaczenia wiedzy prowadzą do konkluzji, które są bardzo nowatorskie w światowej literaturze. *Świat Machiavellego* dowodzi, że jego wizja świata przyjmuje formę logicznie skonstruowanego teoretycznego modelu. Jest to oryginalna metodologiczna konstrukcja, która wyróżnia się wśród wielu poznawczych projektów rozwijanych przez myślicieli Odrodzenia. Jest to model oparty na faktach i wiedzy empirycznej, ale wykracza on poza nie i tworzy teoretyczny obraz pokazujący, jak zjawiska świata funkcjonują, zazębiają się i wzajemnie na siebie oddziałują. Co więcej, teoretyczne modele skonstruowane przez Machiavellego przybierają często formy abstrakcyjnych idealizacji opartych na teoretycznych założeniach, hipotezach i eksperymentach myślowych. Można dość wyraźnie skojarzyć skłonności Machiavellego do modelowania i idealizowania rzeczywistości z koncepcjami popularnymi w renesansowej sztuce, w której dążenie do uniwersalnej doskonałości było jednym z docelowych wartości.

Moje historyczne i filozoficzne argumentacje obalają wiele tradycyjnych interpretacjami umieszczającymi Florentyńczyka w gronie empiryków i pragmatyków, którzy sprowadzili myślenie polityczne „na ziemię” i polegali wyłącznie na twardych faktach.

Opierając się na skrupulatnej analizie źródłowych tekstów, *Świat Machiavellego* obala wiele takich popularnych i powierzchownych interpretacji. Dzieła Machiavellego konstruują bowiem teoretyczne odzwierciedlenie politycznej rzeczywistości, które jest oparte na formalnych założeniach i logicznych wywodach z nich wyprowadzonych.

4.4. Badania poświęcone filozofii Machiavellego muszą również zmierzyć się z wieloma wyzwaniem metodologicznymi.

Po pierwsze, udokumentowanie powyższych tez wymagało interdyscyplinarnego podejścia do przedmiotu badań. W swej pracy badawczej konsekwentnie korzystam z mego wszechstronnego wykształcenia filozoficznego, kulturoznawczego i ekonomicznego. Monografia wykracza na wiele sposobów poza granice filozofii politycznej. Przedstawienie filozofii Machiavellego w jej historycznym kontekście wymagało zagłębienie się nie tylko w polityczną historię renesansowej Florencji, ale również w jej ekonomiczne, naukowe i kulturowe aspekty. Potrzebna mi była w tym celu szeroka wiedza w zakresie historii medycyny i astrologii, średniowiecznej i renesansowej retoryki oraz historycznego rozwoju filozofii nauki. Konkluzje dotyczące metodologii mają wiele odniesień do współczesnych teorii ekonomicznych, teorii decyzji i gier.

Po drugie, konieczne było oparcie się na oryginalnych tekstach Machiavellego i wszystkie tłumaczenia są moje własne. Tłumaczenie przypominało czasem rozwiązywanie językowych łamigłówek, gdyż Machiavelli tworzył w okresie, gdy lokalny tokański dialekt dopiero przekształcał się w nowożytny język włoski. Florentyńczyk często kreatywnie wykorzystywał tę płynność języka do nadawania nowych znaczeń starym formom językowym. Konieczne było więc również zagłębienie się w historię włoskiej literatury i języka włoskiego.

Po trzecie, skala badań niezbędnych do skompletowania monografii miała wymiar światowy. Spośród tysięcy prac poświęconych filozofii politycznej Machiavellego w mojej pracy uwzględniam kilkaset o największej wadze (w przypisach pracy odwołuję się do ok. dwustu studiów nad jego filozofią, ale równie wiele prac nie mogło być bezpośrednio przywołanych, choć były uwzględnione). W moich analizach korzystam z prac badaczy z Włoch, Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Francji, Kanady, Szwecji, Chile i Polski.

Po czwarte, jednym z utrudnień w tak szeroko zakrojonych badaniach był fakt, że literatura naukowa (jak i popularno-naukowa) poświęcona florenckiemu myślicielowi rozwija się w ostatnich dziesięcioleciach bardzo dynamicznie. Liczne koncepcje są nieustannie dyskutowane, niektóre konkluzje są systematycznie aktualizowane. Wymaga to wiele

wysiłku, aby być na bieżąco z energicznym rozwojem badań. Jeszcze w trakcie przygotowywania monografii do druku ukazywały się prace wnoszące coś nowego do badań, niezbędne były więc liczne aktualizacje.

4.6. W poszczególnych rozdziałach *Świata Machiavellego* rekonstruuje bardziej szczegółowo podstawowe modele składające się na całościowy obraz rzeczywistości Machiavellego. Elementy te przyjmują zwykle formy dychotomiczne, przeciwstawiające sobie pewne sprzeczne założenia, lecz w ostateczności pokazujące, że sprzeczności posiadają wspólne mianowniki pozwalające dostrzec ich wzajemną koherentność. Każdy z rozdziałów 4-8 można traktować jako samodzielne studium poświęcone konkretnym modelom odtwarzającym strukturę myśli Machiavellego.

Machiavellego wizja wszechświata (rozdział 4) jest modelem łączącym założenia dotyczące niezmiennego porządku świata z przemożną rolą przypadku. Pozornie rzeczywistością kierują niezmiennie reguły, które mogą być skutecznie zidentyfikowane dzięki np. wiedzy astrologicznej lub medycznej, lecz funkcjonowanie tych reguł i praw jest nieustannie narażone na nieprzewidywalne wydarzenia losowe oraz na inne czynniki determinujące wydarzenia poza ludzką kontrolą. Paradygmatyczny motyw dwóch sił sprawczych w ludzkim życiu i w sferze polityki – identyfikowanych zwykle jako *virtù* i *fortuna* – jest zarazem radykalnie dychotomiczny i wewnętrznie spójny.

Model człowieka (rozdział 5), jaki Machiavelli buduje, łączy skrajnie emocjonalne i racjonalne aspekty. Pasje i pragnienia są bezgraniczne i nienasycone, lecz ludzki rozum jest w stanie kalkulować zyski i straty, jakie przynosi każda decyzja, każdy wybór i każde działanie. Machiavelli konstruuje prosty, logicznie zwarty i łatwy do zrozumienia model ludzkiej jednostki, zaborczej, ambitnej i racjonalnie realizującej swoje pożądanie. Od wieków ta koncepcja ludzkiej natury była kojarzona z egoizmem i skłonnością do moralnego zła, lecz i tutaj jest to błędne odczytanie intencji myśliciela. Machiavelli buduje swój teoretyczny uproszczony model, aby zrozumieć i wyjaśnić ludzkie zachowania w sferze polityki i tylko tam. Oczywiście, że są wszędzie ludzie, którzy kochają, troszczą się o swoje rodziny i innych ludzi, którzy podziwiają piękno, modlą się, rozmyślają nad sensem życia, piszą książki i robią tysiące innych rzeczy. Wszakże dla zrozumienia polityki potrzebny jest uproszczony model człowieka podejmującego polityczne działania motywowane politycznymi motywacjami i celami. Miłość, altruizm, wiara, współczucie i oddanie wspólnemu dobru istnieją wszędzie, lecz dla Machiavellego są to zjawiska marginalne w rozumieniu systemów władzy i rządzenia.

Ludzkie działania wynikające z modelu ludzkiej natury zapisanego w myśli Machiavellego prowadzą również do głębszego zrozumienia jego systemu wartości (rozdział 6). Jednostki kierujące się swym indywidualnym interesem i utylitarnym rozumem nie kierują się moralnymi wartościami, lecz jedynie ich społecznymi odzwierciedleniami, to znaczy osiągnięciem społecznej aprobaty w obawie przed potępieniem i niesławą. Wbrew popularnym interpretacjom, Machiavelli nie posługuje się w swych rozważaniach stereotypowymi ocenami w rodzaju „wszyscy ludzie są źli” lub „ludzie są nikczemni”. Podobne sformułowania mają nade wszystko warunkowe i metodologiczne znaczenia: człowiek władzy powinien rozsądnie zakładać, że „ludzie są źli”, a próbując zrozumieć działania polityczne trzeba logicznie przypuszczać, że działające podmioty mogą zachowywać się niemoralnie. Podobne niuanse umknęły uwadze wielu badaczy, dopiero głębsza analiza oryginalnych tekstów pozwala na właściwe rozumienie etycznych idei Machiavellego.

Koncepcje ludzkiej natury i działań politycznych składają się u Machiavellego na użyteczny model indywidualnego podmiotu, który określam symbolicznie mianem *homo politicus*, gdyż ma on wiele elementów wspólnych z modelem *homo economicus*, który po dziś dzień jest metodologiczną podstawą współczesnych teorii mikroekonomicznych.

Modelowa wizja społeczeństwa (rozdział 7) jest u Machiavellego niezwykle charakterystyczna. Jest to społeczeństwo permanentnie podzielone na dwie pozostające w nieusuwalnym konflikcie klasy (*umori*). W każdym społeczeństwie jest wiele innych grup i wspólnot, ale, zdaniem Machiavellego, dla zrozumienia politycznych zjawisk najbardziej przydatny jest właśnie ten uproszczony radykalnie dychotomiczny model, pomaga on bowiem najlepiej zrozumieć zalety i wady dynamicznego społeczeństwa. Machiavelli przytacza liczne przykłady społeczeństw, w których dychotomiczne podziały mogły mieć negatywny lub pozytywny wpływ na ich polityczną dynamikę. Mechanizmy te ilustrują jego porównania pomiędzy społeczeństwami antycznego Rzymu i Sparty, renesansowej Florencji, Wenecji, Francji i Niemiec.

Kluczowym pojęciem w tym obrazie społecznej rzeczywistości jest wolność. Przez dziesięciolecia idea wolności w filozofii Machiavellego była przedmiotem intensywnych badań wielu historyków filozofii politycznej, a szczególnego znaczenia nabrała ona w republikańskim nurcie myśli politycznej. W ujęciu tak renomowanych teoretyków jak Quentin Skinner czy J. G. A. Pocock kwintesencją republikańskiej wolności jest polityczne zaangażowanie obywatela, jego oddanie republikańskiej wspólnotcie, obywatelskie cnoty i gotowość do poświęcenia swego indywidualnego dobra na rzecz wspólnego interesu

wspólnoty i państwa. Idea ta nabrała wielkiej popularności i stała się dla wielu filozofów politycznych nie tylko fenomenem historycznym, ale również atrakcyjną alternatywą dla współczesnych koncepcji wolności. Skrupulatna analiza tekstów Machiavellego pokazuje jednak liczne mankamenty takich interpretacji. Idea republikańskiej wolności była istotnym elementem renesansowej myśli politycznej obywatelskiego humanizmu (*civic humanism*), lecz Machiavelli do tego nurtu w zasadzie nie należał.

Sekcja poświęcona idei wolności (sekcja 7.2.) pokazuje, że we wszystkich dziełach Machiavellego jego rozumienie wolności sprowadza się do wolności od bycia rządzonym, wolności od bycia kontrolowanym, zdominowanym i prześladowanym. Nazwałem tę pragmatyczną koncepcję „bezządem”. Wydaje się, że inspiracją do tak prostej koncepcji była burzliwa historia republiki Florencji, słabego państewka nieustannie narażonego na najazdy potężnych sąsiadów, targanego wewnętrznymi konfliktami i wstrząsanego rewoltami najbiedniejszych klas społecznych. Groźba zniewolenia przez obcych najeźdźców, wrogie wewnętrzne frakcje polityczne lub rozwścieczone tłumy buntowników była tak realna i wszechobecna, że teoretyczne wymogi politycznej wolności schodziły na dalszy plan.

Rekonstrukcja modeli ludzkiej natury i struktury społecznej prowadzi do kilku zaskakujących konkluzji dotyczących systemów państwowych w myśli Machiavellego (rozdział 8). Łamią one utarte stereotypy popularne w licznych pracach.

Po pierwsze, wbrew dominującym interpretacjom, Machiavelli nie był bynajmniej bezkrytycznym wielbicielem ustroju republikańskiego starożytnego Rzymu. Porządek republikański oparty na starożytnych rzymskich wzorach jest w swej naturze sprzeczny wewnętrznie, gdyż jego wolność zawiera w sobie nieuchronnie dążenia imperialne. Ustroje republikańskie dążą do potęgi, która nieuchronnie prowadzi do zniewolenia sąsiednich społeczeństw i państw. W ocenie Machiavellego antyczna Republika Rzymska zniszczyła europejską cywilizację do tego stopnia, że przez następne tysiąc lat nie zdołała się ona odrodzić. David Armitage nazywa to paradoksalne zjawisko „republikańskim dylematem”: wolność republiki prowadzi do jej potęgi, a potęga zabija wolność.

Po drugie, wzorem politycznego ustroju nie jest dla Machiavellego starożytny Rzym, ale diametralnie inny historyczny fenomen, mianowicie wolne miasta Niemiec (sekcja 8.3.). Florentyńczyk prezentuje je jako różnorodne systemy ustrojowe oparte na idei wolności jako bezządu. Jest to również model fundamentalnie paradoksalny, gdyż sugeruje istnienie systemu rządów z zasady minimalizujących wszelkie formy rządzenia. Wolne miasta są opisane jako samo-regulujące się porządki polityczne, w ramach których prawa i obowiązki są wykonywane dobrowolnie przez mieszkańców miast. Powszechnie szanowane obyczaje i

tradycje sprawiają, że państwowe rządy są w zasadzie zbędne. Dzięki wszechobecnej obywatelskiej wolności i równości samo-rządzące się miasta stają się zamożne i silne.

Po trzecie, Machiavelli jednoznacznie pokazuje, że ten zaskakujący wzór ustrojowy nie jest bynajmniej wzięty z historycznej spuścizny lub otaczającej rzeczywistości. Nie jest również opisem niemieckich miast, jakie florencki sekretarz poznał w czasie swych dyplomatycznych misji. Jest to jedynie jego teoretyczna konstrukcja, swoisty idealny porządek, mający zilustrować złożone powiązania pomiędzy polityczną wolnością, praworządnością i obywatelską moralnością. Wolność, równość, bogactwo i bezpieczeństwo są przedstawione w ekstremalnych postaciach wykraczających poza rzeczywistość, lecz dopiero w tej abstrakcyjnej formie ujawniających swą naturę. Zgodnie z filozofią polityczną i metodologią Machiavellego, dopiero wyidealizowane modele pokazują właściwości niedostrzegalne tak wyraźnie w rzeczywistych obiektach. Dotyczy to całej gamy modeli składających się na jego wizję świata: rozumienie wszechświata, ludzkiej natury, wartości moralnych, porządku społecznego i politycznych ustrojów.

W ostatnim rozdziale pracy identyfikuję liczne cechy filozofii Machiavellego, które spełniają wysoko postawione wymogi naukowości rodzące się dopiero w dobie renesansu, lecz w dużym stopniu wciąż obecne we współczesnej filozofii nauki. Lista tych cech jest imponująca: przyświeca mu nieustannie ideał „efektywnej prawdy przedmiotu” (*verità effettuale della cosa*); dąży on do odkrywania nowych zjawisk i prawd; prowadzi swe rozważania z podziwu godną dyscypliną i systematycznością; odkrywa prawidłowości rządzące światem i stara się nadać im uniwersalny wymiar; w ten sposób tworzą one syntezę „wiedzy ogólnej i szczegółowej” (*cognizione generale e particolare*); łączą również wiedzę empiryczną z szeroko zakrojoną perspektywą teoretyczną; na bazie tej wiedzy powstają wzorowe teoretyczne modele, które pozwalają na szeroką gamę eksperymentów myślowych, daleko idących hipotez i swoistych symulacji. Machiavelli operuje całą gamą narzędzi, które dziś zaliczamy do „metod naukowych”; znajdziemy w jego wywodach wzory generalizacji indukcyjnych, zdyscyplinowaną dedukcję, schematy weryfikacji i falsyfikacji; rozbudowane metody porównawcze należą do jego ulubionych. Mamy do czynienia z analitykiem podchodzącym do swego przedmiotu z chłodnym obiektywizmem i moralną neutralnością; deklaruje on również wielokrotnie, że chciałby uczynić swe wywody użytecznymi i pouczającymi dla czytelnika. Wszystkie te cechy „naukowego” statusu pojawiają się systematycznie w kolejnych rozdziałach mojej pracy, a ostatni rozdział łączy je w spójną całość.

Bez przesady uznać można, że każdy z rozdziałów pracy uwzględnia najważniejsze

dostępne współcześnie badania a zarazem wnosi znaczący wkład w aktualny stan studiów nad myślą polityczną Machiavellego (tzw. *Machiavelli scholarship*). Bogate rozumienie wiedzy empirycznej i teoretycznej, utylitarystyczna natura ludzkiej racjonalności i moralności, dychotomiczna struktura społeczeństwa, pozytywna rola konfliktów politycznych i paradoksalne konsekwencje „dylematu republikańskiego” to idee, które pojawiły się już w literaturze naukowej na świecie, lecz wymagały znaczących oryginalnych modyfikacji, by uczynić z nich harmonijną całość.

Łącząc powyższe konkluzje merytoryczne i metodologiczne *Świat Machiavellego* w pewnych aspektach zamyka prowadzone przez dziesięciolecia debaty na temat naukowego statusu dzieł Florentyńczyka. W dwudziestowiecznej literaturze przedmiotu wachlarz interpretacji był bardzo szeroki. Niektórzy badacze widzieli w Machiavellim „Galileusza polityki” (np. Ernst Cassirer i Giuseppe Prezzolini) i pioniera metody indukcji w myśleniu naukowym (np. Leonardo Olschki i Leslie Walker). Inni z kolei zdecydowanie zaprzeczali jakimkolwiek skojarzeniom jego dzieł z myśleniem naukowym, podkreślając wyłącznie ich sens praktyczny, polityczny i retoryczny (np. Maurizio Viroli lub Eugene Garver). Dziesiątki autorów można umieścić pomiędzy tymi skrajnymi interpretacjami. W ostatnich latach kilkoro badaczy wniosło nowe idee do metodologicznych badań (np. Luigi Zanzi w *Il metodo di Machiavelli* oraz Marie Gaille w *Conflit Civil et Liberté: la Politique Machiavélienne entre Histoire et Médecine*) i zbiegają się one w wielu punktach z moimi badaniami. Ich wnioski są spójne z moimi: metodologiczne standardy traktatów politycznych Machiavellego są bardzo wysokie, wzorują się na metodach rozumowania praktykowanych ówczesnie w najbardziej renomowanych dziedzinach wiedzy teoretycznej i praktycznej, w szczególności w medycynie i teorii prawa.

Konkludując, *Świat Machiavellego* wyczerpująco udowadnia tezy dotyczące jego całościowej wizji świata, jej modelowego charakteru, kluczowej roli wiedzy i naukowego statusu filozofii Machiavellego. Monografia rozwija oryginalną interpretację jego filozofii i wielokrotnie wskazuje na liczne słabości i błędy w powszechnie powielanych interpretacjach. Podkreślam nowatorstwo mojej monografii w obliczu olbrzymiej światowej literatury naukowej poświęconej renesansowemu myślicielowi.

4.7. Kilka moich wcześniejszych publikacji wywarło znaczący wpływ na światową literaturę filozofii politycznej. Podjąłem w nich tematy, które budziły wielkie zainteresowanie i wywoływały żywe kontrowersje wśród badaczy przedmiotu. Udało mi się przeanalizować ich przedmioty na tyle skrupulatnie, że prace stały się swoistym „ostatnim słowem” w swej

dziedzinie.

Za przykład służyć może mój artykuł „Toward Global Republican Citizenship?” zamieszczony w *Social Philosophy and Policy* (vol. 23, no. 1, zima 2006, s. 282-302) i ponownie opublikowany w pracy zbiorowej *Justice and Global Politics* (red. E. F. Paul, Fred D. Miller Jr i J. Paul) przez Cambridge University Press w 2006). Wysoko ceniony kwartalnik podejmuje najgoręcej dyskutowane tematy filozofii politycznej, filozofii prawa i ekonomii. Większość tomów skupia się na konkretnym przedmiocie i bardzo często publikuje prace wyłącznie zaproszonych autorów, do których należą najbardziej renomowani badacze, włączając kilku laureatów nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii.

Mój artykuł powstał w okresie olbrzymiej popularności idei klasycznego republikanizmu (*classical republicanism*) w filozofii politycznej. W latach 1975-1995 dla wielu historyków i teoretyków filozofii politycznej klasyczny republikanizm stał się bardzo atrakcyjną alternatywą w toczących się przez dziesięciolecia sporów pomiędzy nurtami liberalizmu i komunitarianizmu. Trend ten zainicjowany został przez prawdziwie „kultowe” prace Quentina Skinnera i J. G. A. Pococka. Jednym z popularnych tematów stała się idea zastosowania republikańskiego modelu politycznego na szerszą skalę w obliczu postępującej globalizacji. Moja systematyczna analiza koncepcji republikańskiej tożsamości, idei wolności i praw, obywatelskich wartości i partycypacji, oraz wspólnoty i ustroju politycznego wykazała liczne ograniczenia prób ich uniwersalizacji na międzynarodową skalę. Za sprawą mojej analizy temat globalizacji republikańskich ideałów wyraźnie utracił popularność i jak dotąd żadna praca nie obaliła moich konkluzji.

Podobnego znaczenia nabrał mój artykuł „The Common Good in Machiavelli” (*History of Political Thought*, vol. 31, no.1, wiosna 2010, s. 57-85. Wbrew ministerialnym punktacjom jest to w anglojęzycznej literaturze naukowej jedno z najbardziej renomowanych czasopism w dziedzinie historii filozofii politycznej, obok *The American Political Science Review* oraz *Political Theory*. Spośród artykułów napływających z całego świata do kwartalnika akceptowanych do publikacji jest zaledwie od 5 do 15 procent.). Badacze łączący myśl Machiavellego z tradycjami arystotelizmu i klasycznego republikanizmu przypisali olbrzymią wagę do pojawiającego się tam pojęcia wspólnego dobra (*bene comune*) i nadali mu szczególne znaczenie powszechnie uznane za niepodważalne. Mój artykuł zaprzecza dominującym interpretacjom i demonstruje ich słabości. Na podstawie systematycznej analizy źródłowych tekstów wyodrębniam psychologiczne, etyczne, polityczne i retoryczne znaczenia koncepcji wspólnego dobra i obalam popularne stereotypy. (W internetowej korespondencji naczelna redaktorka *History of Political Thought* Janet Coleman

poinformowała mnie, że recenzenci z uniwersytetu Cambridge byli przeciwni publikacji mojego artykułu.) Od czasu ukazania się artykułu autorzy dzieł w tym zakresie powołują się na niego jako na najbardziej wszechstronną prezentację pojęcia wspólnego dobra w dziełach Machiavellego i nie pojawiła się jak dotąd praca kwestionująca wyniki moich analiz.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Jak widać ze skrótovej historii mojej kariery zawodowej, zatrudniony byłem na kilku uczelniach amerykańskich, na których prowadziłem prace badawcze i dydaktyczne: Rockford College, Clemson University, Uniwersytet Pensylwanii w Filadelfii oraz Uniwersytet Massachusetts w Lowell, MA. Byłem również gościem i stypendystą kilku niezależnych instytucji badawczych: Hudson Institute w Indianapolis, IN, Competitive Enterprise Institute w Waszyngtonie i Social Philosophy and Policy Center w Bowling Green, OH.

Do najbardziej doniosłych i inspirujących przedsięwzięć o międzynarodowym charakterze zaliczam również wielokrotne uczestnictwo w kolokwiah organizowanych przez Fundację Wolności (*The Liberty Fund*) w latach 2007-2012. Kolokwia te gromadzą najwyższej klasy ekspertów w dziedzinach filozofii, nauk ekonomicznych i politycznych. Podejmowane są tematy historyczne i współczesne. Dyskusje prowadzone na spotkaniach Fundacji Wolności umożliwiają interdyscyplinarną wymianę idei, dzięki której przedstawiciele różnych dyscyplin zapoznają się wzajemnie z wynikami badań i doświadczeń, które leżą czasem bardzo daleko od ich wąskich specjalizacji. Kolokwia Fundacji Wolności miewają też często zamierzenia wykraczające poza badania naukowe. Zapraszane są osoby zaangażowane w realizację przedsięwzięć politycznych i gospodarczych, ludzie mający bezpośredni wpływ na wydarzenia w świecie. Dialog pomiędzy teoretykami i praktykami przynosił często fascynujące wyniki. Poznałem na tych spotkaniach i dyskutowałem, np. z autorem przemówień Prezydenta Reagana i wicedyrektorem Chevron Corporation, jednej z największych na świecie firm energetycznych. Były to niepowtarzalne doświadczenia, które wzbogaciły niezmiernie moją wiedzę i zainspirowały moje poglądy.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

6.1. Osiągnięcia dydaktyczne

Obowiązki dydaktyczne są od ponad trzydziestu lat szalenie ważnym elementem mojej kariery akademickiej. Nie jestem właściwie w stanie określić dokładnej liczby przedmiotów, które wykładałem w ciągu trzydziestu lat mojej działalności dydaktycznej (w zachowanych materiałach znajduję ich ponad pięćdziesiąt). Prowadziłem wykłady na wszystkich poziomach uniwersyteckiego wykształcenia. Nawet podstawowe wykłady wprowadzające do filozofii, logiki, krytycznego myślenia, etyki i filozofii politycznej prowadziłem w rozmaitych formach, uwzględniając charakterystykę studentów i ich przygotowanie.

Interdyscyplinarność jest znaczącą cechą mojej aktywności dydaktycznej. W moich wykładach pokazuję studentom, jak wszechstronna wiedza filozoficzna spleta się nierozzerwalnie z wieloma innymi dziedzinami wiedzy: historią, ekonomią, socjologią, psychologią społeczną, filozofią nauki i metodologią, teoriami decyzji i gier.

Na Uniwersytecie Pensylwanii i Uniwersytecie Massachusetts posiadałem wielką swobodę w proponowaniu nowych przedmiotów dostępnych dla studentów ze wszystkich kierunków studiów (tzw. *electives*) i chętnie z tej możliwości korzystałem. Fakt, że wykłady były przeznaczone nie tylko dla studentów filozofii, ale również dla studentów wszystkich innych kierunków był zawsze niezwykle inspirujący. Zapoznawalem z intelektualnymi problemami studentów studiujących fizykę, psychologię, prawo, muzykę, literaturę, różnorodne dziedziny inżynierii i wiele innych kierunków. Ta różnorodność studentów inspirowała ich do dyskusji i wymiany poglądów, a mnie do zapoznania się ze sposobami myślenia ludzi pochodzących z różnych krajów, różnych kultur i mówiących wieloma językami. Obok tradycyjnych przedmiotów oferowałem liczne wykłady skupiające się na różnorodnych tematach współczesnej filozofii politycznej, myśli ekonomicznej, etyki stosowanej, teorii racjonalności, teorii decyzji i teorii gier. Oto niektóre dziedziny takich wykładów:

- Etyka stosowana (np. Applied Ethics, Business Ethics)
- Etyka medyczna (Biomedical Ethics, Bioethics)
- Współczesna etyka i filozofia polityczna (np. Contemporary Moral Issues, Contemporary Political Philosophy)
- Teorie decyzji i teorie gier (np. Decision and Game Theory, Models of Rational Behavior, Everyday Reasoning)
- Idee racjonalności (np. Self-Interest and Rationality, Freedom and Rationality, Rationality and Economy)

- Globalizacja w swych wielu aspektach (np. Economic, Political, and Cultural Globalization, Liberty in the Global World)
- Relacje pomiędzy systemami politycznymi i ich podstawami ideowymi (np. Capitalism and Its Critics, Democracy and Its Critics)
- Koncepcje wolności i praw (np. Political and Economic Freedom, Freedom of Speech)
- Historia myśli politycznej i ekonomicznej (w tym w zakresie poszczególnych epok: starożytności, okresu odrodzenia i nowożytności).

W ciągu tych lat pomogłem kilku tysiącom młodych ludzi z kilkunastu krajów w rozwijaniu zainteresowań filozofią i historią, pomogłem im dostrzec fascynujące filozoficzne zagadnienia, rozumieć złożone zagadnienia etyczne i polityczne. Na wiele sposobów rozszerzyłem ich horyzonty myślenia.

Niezależnie od przedmiotu nauczania w swej działalności dydaktycznej kładę duży nacisk na to, by studenci nie tylko przyswajali merytoryczną wiedzę, ale również doskonalili swe umiejętności przekazywania swojej wiedzy. Dlatego wymagam od nich indywidualnych prezentacji i prac pisemnych, w których zademonstrować muszą umiejętność spójnej, logicznej argumentacji, w których doskonałą umiejętność debatowania i perswazji. W ten sposób pomogłem wielu studentom rozwijać umiejętności samodzielnego myślenia i uzasadniania swych poglądów, wymiany myśli w oparciu o wzajemny szacunek, otwartość i tolerancję. Z perspektywy czasu otrzymałem od wielu byłych studentów wyrazy wdzięczności za moje wszechstronne dydaktyczne podejście. Wielu z nich kontynuowało swą edukację w szkołach prawa, polityki i biznesu, gdzie umiejętności te miały dużą wartość. Dziesiątki studentek i studentów poprosiły mnie o listy rekomendujące, w których oceniałem ich umiejętności. Z kilku instytucji, do których listy były kierowane (uniwersytety, fundacje stypendialne, kancelarie prawne i instytucje finansowe) otrzymałem podziękowania za trafność rekomendacji i doskonały poziom wykształcenia rekomendowanych studentów. Wciąż otrzymuję informacje od byłych studentów na temat ich karier na Wall Street, w akademii i polityce.

6.2. Działalność organizacyjna

W trakcie mojej kariery obowiązki badawcze i dydaktyczne połączone były zwykle z działalnością organizacyjną, która w niektórych przypadkach była bardzo zobowiązująca.

Szczególnym miejscem w tym aspekcie był dla mnie Uniwersytet Pensylwanii w Filadelfii, jeden z najbardziej renomowanych uniwersytetów na świecie. W latach 2002-2006 pełniłem tam obowiązki Dyrektora interdyscyplinarnego programu „Filozofia, Polityka i

Ekonomia" („Philosophy, Politics, and Economics”). Obok działalności administracyjnej i dydaktycznej do obowiązków dyrektora należała organizacja licznych gościnnych wykładów. Renoma uczelni sprawiała, że do zaproszonych gości należeli najznakomitsi profesorowie amerykańskich i brytyjskich uczelni, m.in. laureaci Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii Gary Becker i Thomas Schelling, którzy wnieśli metody i modele nauk ekonomicznych do badań filozoficznych. Ich prezentacje na temat masowych ruchów imigracyjnych, konfliktów międzynarodowych, oraz globalnych zmian klimatycznych dostrzegały zjawiska, które dopiero dziś zaczynamy lepiej rozumieć.

Objąłem stanowisko dyrektora programu w dość szczególnym momencie, w październiku 2002 r., tuż przed śmiercią Johna Rawls'a, najważniejszego amerykańskiego filozofa politycznego dwudziestego wieku. Kilkoro badaczy związanych z Programem rozpoczęło intensywne badania spuścizny zmarłego filozofa (założyciel i tytułarnie głowa programu „Filozofia, Polityka i Ekonomia” Samuel Freeman był bliskim przyjacielem Rawls'a i to on jest redaktorem większości pośmiertnych prac). W ciągu kilku lat przygotowane do publikacji zostały nieznanne wcześniej prace i wykłady, w szczególności prowadzone przez wiele lat wykłady z historii filozofii politycznej. Fakt śmierci giganta amerykańskiej filozofii miał dwojaki wpływ na moją aktywność badawczą i organizacyjną. Z jednej strony, byłem zaangażowany w badania i filozoficzne debaty na temat interpretacji prac tego niezwykłego filozofa. Z drugiej wszakże strony, wszystkie obowiązki organizacyjne i dydaktyczne związane z Programem spadły na moje barki, gdyż wielu regularnych współpracowników ograniczyło swoje zaangażowanie organizacyjne i dydaktyczne. Było to wielkie wyzwanie, lecz wydaje mi się, że mu sprostałem.

W roku 2005 byłem członkiem komisji akredytacyjnej powołanej przez Radę Regentów i Komisarza do spraw Edukacji stanu Nowy Jork (*The New York State Board of Regents and Commissioner of Education*) oceniającej akademicki status The King's College w Nowym Jorku (załączam kopię stosownego listu z Rady Regentów stanu New York). The King's College ubiegał się o możliwość otwarcia nowego interdyscyplinarnego kierunku studiów „Politics, Philosophy, and Economics”, który wzorowany był częściowo na programie, który ja prowadziłem na Uniwersytecie Pensylwanii. The King's College mieści się na Manhattanie, w nowojorskim centrum finansowym i jego studenci są często ambitnie zorientowani na pracę w dziedzinie finansów i bankowości. Proces akredytacyjny wymagał wizytacji, konsultacji z finansowymi sponsorami uczelni (np. Morgan Stanley, MSCI) i dokładnej analizy dokumentacji programu. Jak wskazuje internetowy portal nowojorskiej uczelni, interdyscyplinarny program jest dziś jej chlubą i wiodącym kierunkiem studiów.

Na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy jestem od lat wydziałowym koordynatorem programu Erasmus+. Motywuję studentów z Wydziału Historycznego do zaangażowania się w międzynarodowe programy akademickie. W każdym semestrze prowadzę wykłady dla studentów przyjeżdżających na UKW, w których skupiam się na tematach globalizacji, demokracji, wolności politycznej i ekonomicznej. Zważywszy, że wielu studentów studiujących w ramach programu Erasmus+ pochodzi z krajów niedemokratycznych (np. Turcja, Azerbejdżan, Kazachstan) moje zajęcia traktuję jako możliwość zaprezentowania młodym ludziom, jakie walory oferuje im polityczna wolność i demokracja. Myślę, że mam dzięki temu mikroskopijny pozytywny wpływ na rozwój otwartego świata. Z informacji uzyskanych od byłych studentów wnioskuję, że moje zaangażowanie ma również pozytywny wpływ na reputację Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy i wszystkich polskich uniwersytetów biorących udział w europejskim programie. Wzmacnia to motywację zagranicznych studentów do studiowania w Polsce. W uznaniu mojej aktywności zostałem w 2020 roku nagrodzony Nagrodą Rektora UKW za działalność organizacyjną.

6.3. Działalność popularyzująca wiedzę filozoficzną i naukową

W trakcie swej kariery akademickiej systematycznie uczestniczyłem w wielu przedsięwzięciach mających na celu popularyzację filozofii i wiedzy naukowej, w szczególności wiedzy na temat wartości politycznych, takich jak wolność i demokracja. Podczas pobytu w USA utrzymywałem stałe kontakty z organizacjami wykraczającymi poza akademickie granice i współpracujących ze środowiskami ekonomistów, przedsiębiorców, organizacji charytatywnych i pozapaństwowych. Byłem współpracownikiem, stypendystą i gościem takich organizacji, jak Social Philosophy and Policy Center, Earhart Foundation, Hudson Institute, Competitive Enterprise Institute i Liberty Fund. W czasie konferencji i stażów organizowanych przez te organizacje nawiązywałem kontakty z przedstawicielami lokalnych władz, inwestorami, przedsiębiorcami, dziennikarzami i działaczami społecznymi.

Już w czasie studiów doktoranckich zaangażowany byłem aktywnie w propagowanie wiedzy filozoficznej, politycznej i wiedzy na temat Polski, polskiego społeczeństwa i polskiej kultury. W latach 1994-96 systematycznie udzielałem wywiadów w „Głosie Ameryki” (The Voice of America). Miałem niepowtarzalną okazję przedstawiać słuchaczom mój punkt widzenia i opinie amerykańskich komentatorów na temat przemian ustrojowych zachodzących w Polsce. Myślę, że dla wielu polskich słuchaczy były to interesujące wywiady, gdyż łączyły one wiedzę na temat polskiej i amerykańskiej kultury politycznej.

W ramach stypendium otrzymanego w Hudson Institute w Indianapolis uczestniczyłem w dynamicznym programie mającym popularyzować wiedzę naukową na najwyższym poziomie. Brałem udział w regularnych spotkaniach z amerykańskimi politykami, urzędnikami administracji stanowej, przedsiębiorcami i społecznymi aktywistami z organizacji pozarządowych. Spotkania i dyskusje poświęcone były aktualnym wydarzeniom społecznym oraz szerszym problemom wartości politycznych. W ramach programu publikowałem również recenzyjne eseje przedstawiające nowe książki czytelnikom największego dziennika w stanie Indiana *The Indianapolis Star* (o nakładzie ponad stu tysięcy egzemplarzy).

W czasie rocznego pobytu jako Visiting Scholar w Social Philosophy and Policy Center w Bowling Green, OH, w roku akademickim 2000-2001 zaangażowany byłem również w program popularyzacji filozofii politycznej. Jednym z przewodnich tematów programu była rola rozwoju technologicznego, a w szczególności motoryzacji w historii społeczeństw zachodnich. Wnosiłem do dyskusji i publikacji moją wiedzę na temat krajów komunistycznych, w których motoryzacja grała szczególną rolę ekonomiczną, społeczną i kulturową. Competitive Enterprise Institute wydał wówczas mój obszerny pamflet na ten temat: *The Engines of Liberty: Cars and the Collapse of Communism in Eastern Europe*, CEI 1999). Jeden z tekstów związanych z tym tematem wzbudził duże zainteresowanie wśród przedsiębiorców związanych z Instytutem i został opublikowany w europejskiej i międzynarodowej edycji *The Wall Street Journal* („Car-Free Days? No Thank You”. Sept. 21, 2000, s. 9). Swobodnie oceniając, można więc uznać, że w drukowanej wersji artykuł dotarł do czytelników na całym świecie w nakładzie ok. 3 milionów.

W ciągu ostatnich lat w Bydgoszczy systematycznie uczestniczyłem w imprezach popularyzujących wiedzę filozoficzną i polityczną. Przykładem mogą być spotkania z młodzieżą w liceach ogólnokształcących, w Pałacu Młodzieży, z uczestnikami konkursu historycznego organizowanego przez Wydział Historyczny UKW. Wprowadzałem młodych ludzi w dyskusje nad ideami demokracji, praw i wolności obywatelskich, przekazywałem też moją wiedzę na temat funkcjonowania demokracji i polityki w Stanach Zjednoczonych. Uczestniczyłem kilkakrotnie w imprezach mających na celu wzbogacenie wiedzy społecznej i politycznej, np. w Wolnej Sesji Obywatelskiej zorganizowanej przez Bydgoskie Forum Obywatelskie oraz w panelu dyskusyjnym na temat wolności w ramach Festiwalu Filozoficznego zorganizowanego przez Wydział Filozoficzny UKW. W *Gazecie Pomorskiej*, najważniejszym dzienniku w regionie, ukazał się wywiad ze mną na temat współczesnej polityki. We wszystkich tych wydarzeniach starałem się komentować aktualne problemy

społeczne i polityczne zgodnie z najwyższymi standardami wiedzy filozoficznej i naukowej.

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

Przez wiele lat (2003-2011) byłem jednym z edytorów (Assistant Editor) najbardziej renomowanej bazy bibliograficznej w dziedzinie filozofii, *The Philosopher's Index*. W owym czasie była to największa baza danych literatury filozoficznej na świecie i osiągnęła wysoki poziom zaufania wśród badaczy z całego świata. Przygotowywałem do bazy danych indeksy i streszczenia prac filozoficznych publikowanych w krajach Europy Wschodniej oraz we Włoszech. Uczestniczyłem w tym czasie w ważnym procesie przechodzenia kwartalnika z wersji papierowej na elektroniczną. Wiele decyzji podjętych w tym czasie (aktualizacja słownika, objętość streszczeń i słów kluczowych) kieruje renomowaną bazą danych do dziś.

Waldemar Hanasz

(podpis wnioskodawcy)

Waldemar Hanasz

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego

WYKAZ OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH STANOWIĄCYCH ZNACZNY WKŁAD W ROZWÓJ OKREŚLONEJ DYSCYPLINY

I. WYKAZ OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH o których mowa w art. 219, ust. 1, pkt 2

Ustawy.

- *Świat Machiavellego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2021. ISBN: 978-83-8018-413-8

II. WYKAZ AKTYWNOŚCI NAUKOWEJ

Wykaz opublikowanych monografii naukowych

- *Świat Machiavellego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2021. ISBN: 978-83-8018-413-8

Wykaz opublikowanych rozdziałów w monografiach naukowych.

- „Sąsiedzi w kulturze amerykańskiej: przyjaźni obcy”, w: *Obce - nasze - inne*. tom 1. *Bliscy i dalecy sąsiedzi*, red. K. Grysińska-Jarmuła, T. Maresz. Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2018, s. 245-258.
- „Renesansowa Rzeczpospolita jako republikański ustrój mieszany”, w: *Systemy reprezentacji i parlamentaryzm w Europie Środkowej w rozwoju historycznym*, red. A. Barciak. Katowice-Zabrze 2016, s. 149-162.
- „Postęp i zacofanie w myśli Łukasza Górnickiego”, w: *Postęp i zacofanie w kulturze Europy Środkowej*, red. A. Barciak. Katowice-Zabrze 2015, s. 201-216.
- „Co znaczy być Europejczykiem”, w: *Idea wielokulturowości jako wyzwanie. Dyskurs religijny, kulturowy i społeczny*, red. H. Czakowska, M. Kuciński, Bydgoszcz 2015, s. 73-84.
- „Wolny świat: odmienne kultury, odmienne wolności”, w: *Religia, kultura i edukacja w świetle zagrożeń współczesnego świata*, red. H. Czakowska, M. Kuciński. Bydgoszcz 2014, s. 60-73.

- „Wolność słowa i prawda w polskiej kulturze politycznej”, w: *Wolność i jej ograniczenia w kulturze Europy Środkowej*, red. A. Barciak, Katowice-Zabrze 2014, s. 98-111.
- „Historia jako wiedza w myśli Niccolò Machiavellego,” w: *Interpretatio rerum gestarum*, red. A. Jankowski, J. Maciejewski. Bydgoszcz 2013, s. 49-63.
- “Toward Global Republican Citizenship?” w: *Justice and Global Politics*, red. E. F. Paul, Fred D. Miller Jr i J. Paul, Cambridge 2006 (reprint z *Social Philosophy and Policy*), s. 282-302.

Wykaz opublikowanych artykułów w czasopismach naukowych (po uzyskaniu tytułu doktora filozofii).

- „Choosing Esteem,” *Sensus Historiae* 42 (2021), nr 1, s. 9-24.
- „Wiedza empiryczna i teoretyczna w filozofii politycznej Niccolò Machiavellego,” *Filosophija* 42 (2018), s. 45-60.
- “The Common Good in Machiavelli,” *History of Political Thought* 31 (Spring 2010), s. 57-85.
- “Machiavelli’s Method Revisited: The Art and Science of Modeling,” *The Review Journal of Political Philosophy* 8 (2010), s. 1-31.
- “Political Non-domination and Artistic Freedom,” *Art Inquiry: Recherches sur les Arts* 12 (2009), s. 33-56.
- “Toward Global Republican Citizenship?” *Social Philosophy and Policy* 23 (2006), no. 1, s. 282-302.

Wykaz wystąpień na krajowych lub międzynarodowych konferencjach naukowych

- Międzynarodowa konferencja „Machiavelli and Contemporary Politics, 4th Biennial Ideas in Politics Conference” w Pradze, 15-17 listopada, 2019; wygłoszony referat „The Dilemmatic Nature of Politics in Machiavelli’s Thought”.
- Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Dobre i złe sąsiedztwa. Obce – nasze – inne”, Bydgoszcz, 11-12 maja 2017; wygłoszony referat „Sąsiedzi w kulturze amerykańskiej: Przyjaźni obcy”.
- XIX Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Systemy reprezentacji i parlamentaryzm w Europie Środkowej w rozwoju historycznym”; Zabrze, 12-13 listopada 2015, referat „Renesansowa Rzeczpospolita jako republikański ustrój mieszany”.

- XVIII Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu „Kultura Europy Środkowej” – „Postęp i zacofanie w kulturze Europy Środkowej; Zabrze, 13-14 listopada 2014, referat „Postęp i zacofanie w myśli Łukasza Górnickiego.”
- V Międzynarodowa Konferencja Interdyscyplinarna „Jeden świat - wiele kultur: Społeczeństwo wobec wyzwań wielokulturowości w aspekcie prawnym, religijnym, ekonomicznym i edukacyjnym”, Bydgoszcz, 6-7 listopada 2014, referat „Co to znaczy być Europejczykiem”.
- XVII Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu „Kultura Europy Środkowej” – „Wolność i jej ograniczenia w kulturze Europy Środkowej”; Zabrze, 14-15 listopada 2013, referat „Wolność słowa i prawda w polskiej kulturze politycznej”.
- IV Międzynarodowa Konferencja Interdyscyplinarna „Jeden świat – wiele kultur” „Współczesne wyzwania rozwoju społecznego i gospodarczego”, Bydgoszcz, 7-8 listopada 2013, referat „Wolny świat: Różnorodne kultury, różne wolności”.
- “Konflikty współczesnego świata w kulturze i sztuce,” panel dyskusyjny „Kultura i sztuka – źródło napięć społecznych. Historia i współczesność”, 20-21 września 2013, Bydgoszcz.
- Liberty Fund Colloquium, “Liberty and the Paradoxes of Democracy,” 12-15 lipca 2012, San Francisco, CA, USA.
- Liberty Fund Colloquium, “Liberty in Jean-Baptiste Say’s political economy,” 19-22 maja, 2011, Indianapolis, IN, USA.
- Międzynarodowa konferencja „Kazimierz Wielki i jego państwo”, 25-27 kwietnia 2010, Bydgoszcz.
- Liberty Fund Colloquium, “Liberty and Institutions of Self-Government,” 28-31 maja 2009, Indianapolis, IN, USA.
- Liberty Fund Colloquium, “Liberty and Justice: Rawls and Differing Perspectives,” 6-9 listopada 2008, San Francisco, CA, USA.
- Association for Political Theory Conference 2008, Middletown, CT, 9-12 października 2008; referat “Machiavelli’s Theoretical Modeling,”
- 11th Annual Mediterranean Studies Congress, Lüneburg, Niemcy, May 28-June 1, 2008; referat “Machiavelli’s Art of Modeling.”
- Liberty Fund Colloquium, “Liberty and Authority in the Far East: Western Perspective,” 30 sierpnia - 2 września 2007, Indianapolis, IN, USA.
- Światowy kongres “Law and Legal Cultures in the 21st Century: Diversity and Unity,” 23rd World Congress of the International Association for Philosophy of Law and Social

Philosophy (IVR), 1-6 sierpnia 2007, Kraków; presenting a paper "The Paradox of the Global Republic" and presiding over five sessions of the Working Group "The Problems of the Age of Globalization."

- The Second International Conference on Interdisciplinary Social Sciences, 1-3 lipca 2007, Granada, Hiszpania; presenting a paper "Economizing Trust."
- Międzynarodowa konferencja „Justice and Global Politics”, październik 2005, Bowling Green, OH, USA, referat „Toward Global Republican Citizenship?”

Wykaz członkostwa w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych.

- Polskie Towarzystwo Filozoficzne, członek od 2012
- American Philosophical Association, członek w latach 1996-2010

Wykaz staży w instytucjach naukowych, w tym zagranicznych, z podaniem miejsca, terminu, czasu trwania stażu i jego charakteru (po uzyskaniu tytułu doktora filozofii).

- Social Philosophy & Policy Center w Bowling Green, OH, USA. Październik 2000 - wrzesień 2001, roczny staż jako Visiting Scholar.
- Philosopher's Documentation Center w Bowling Green, OH. Lipiec-sierpień 2006, jako Special Consultant.

Wykaz członkostwa w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism wraz z informacją o pełnionych funkcjach (np. redaktora naczelnego, przewodniczącego rady naukowej, itp.).

- *Studia Metodologiczne* - członek rady naukowej
- *Tabularium Historiae* - sekretarz redakcji

III. WSPÓLPRACA Z OTOCZENIEM SPOŁECZNYM I GOSPODARCZYM

- Wywiady radiowe w „Głosie Ameryki” (The Voice of America), 1994-96.
- Stypendium i staż w Hudson Institute w Indianapolis, IN, 1996-97. Jednym z przedsięwzięć popularyzujących wiedzę polityczną i ekonomiczną były eseje recenzyjne publikowane w największym lokalnym dzienniku *The Indianapolis Star*. Kilka przykładów:

- ✓ „Tracing the Story Line of History" (esej na podstawie książki Thomas R. Gildersleeve'a *History: An Interpretive Overview*), *The Indianapolis Star*, August 16, 1997, p. A11.
- ✓ „Churchill's Formula for Successful Leadership" (na podstawie Stephen F. Hayward'a *Churchill On Leadership: Executive Success in the Face of Adversity*), *The Indianapolis Star*, July 26, 1997, p. A11.
- ✓ „Struggle for a 'New' Russia Leaves Out Old" (na kanwie książki David Remnick'a *Resurrection: The Struggle for a New Russia*), *The Indianapolis Star*, June 21, 1997, p. A11.
- ✓ „Disturbing Scenarios for The Next War" (na kanwie książki Caspar Weinberger'a and Peter Schweizer'a *The Next War*), *The Indianapolis Star*, March 1, 1997, p. A11.
- ✓ „The 'Origins' of the Balkan Catastrophe" (na kanwie książki Warren Zimmermann'a *Origins of a Catastrophe: Yugoslavia and its Destroyers--America's Last Ambassador Tells What Happened and Why*), *The Indianapolis Star*, November 23, 1996, p. A11.
- Współpraca z Competitive Enterprise Institute (1999-2003) w programie „Motoryzacja i wolność" (*Automobility and Freedom Project*) propagującym wiedzę o motoryzacji jako zjawisku ekonomicznym, społecznym i kulturowym. Efektem współpracy były np. publikacje sponsorowane przez Instytut.
 - ✓ *The Engines of Liberty: Cars and the Collapse of Communism in Eastern Europe*, Competitive Enterprise Institute 1999, ISSN# 1085-9085.
 - ✓ "Car-Free Days? No Thank You," *The Wall Street Journal Europe*, September 21, 2000, str. 9.
- Uczestnictwo w licznych konferencjach organizowanych przez fundację Liberty Fund (2007-2012), w spotkaniach z intelektualistami, politykami i przedsiębiorcami mającymi znaczący wpływ na międzynarodową politykę i gospodarkę.

IV. DANE NAUKOMETRYCZNE

Dane na podstawie publikacji w latach 1989-2021:

Liczba cytowań:

- ✓ wg Web of Science Core Collection: 19.
- ✓ wg Scopus: 17.
- ✓ wg Google Scholar: 69.

H-index:

- ✓ wg Web of Science Core Collection: 2.
- ✓ wg Scopus: 2.
- ✓ wg Google Scholar: 4.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'W. Hanasz', written over a horizontal dotted line.

Waldemar Hanasz

(podpis wnioskodawcy)

VISITING SCHOLAR FELLOWSHIP
BOWLING GREEN STATE UNIVERSITY

P00 085 1396

Name: Waldemar Hanasz SS.#: 271-94-7313
Home Address: 539 Maple Street
Bowling Green, OH 43402
Country of Citizenship: Poland
Highest Degree: Ph.D. Date Received: August 2000
Awarding Institution: Bowling Green State University
Area/Org: 179/1548
See attached for breakdown

You are hereby awarded a Bowling Green State University Visiting Scholar Fellowship in the Social Philosophy and Policy Center with the following understandings:

1. The fellowship appointment is for the period of 9/11/00 through 7/27/01. Office and laboratory space and facilities, library access, and other resources of the University will be made available so far as possible in support of the proposed research activities.
2. The fellowship shall be in the amount of \$50,000 and shall be paid in 10 equal monthly installments commencing on 10/10/00 and terminating on 7/10/01.
3. The award is contingent upon satisfactory completion of an earned doctoral degree or its equivalent. The award requires adherence to the regulations of relevant funding agencies, the University, and the sponsoring department or center.
4. This fellowship is to facilitate the appointee's independent work as a researcher/scholar and no services are to be rendered in consideration therefor.
5. This is a research fellowship and does not carry Bowling Green State University faculty or staff status. Nor does it entitle the appointee to unemployment compensation or faculty and staff fringe benefits. Time accrued as a fellow may not be applied toward tenure at Bowling Green State University. Acceptance of this award does not qualify the appointee for Ohio retirement participation during the contract period.
6. The awardee shall receive a Bowling Green State University I.D. card for the term of appointment. This card entitles the bearer to use the Jerome Library and University computing services.
7. The recipient agrees to acknowledge his/her affiliation with Bowling Green State University in any publications resulting in whole or in part from this appointment.
8. This contract may be renewed.

Visiting Research Scholar Fellowship

8. This appointment is also subject to the provisions of the Ohio Constitution and the Revised Code of Ohio, and sufficiency of appropriate funds to cover the University budget allocation and/or the availability of funds from the granting agency, and the official regulations of the Board of Trustees of Bowling Green State University and the granting agency. Any provision found to be contrary to the Constitution or laws of the State of Ohio is to be considered void without invalidating or otherwise affecting the remainder of this appointment.

Your signature indicates the acceptance of this appointment and the conditions specified herein.

W. Steven
Signature of Awardee

9/25/00
Date

Eric D. Miller, Jr.
Department Chair/Center Director

9/27/00
Date

Donald G. [Signature]
College Dean

9-28-00
Date

Steven Bullard
Vice Provost for Research and Graduate Dean

9/29/00
Date

Special Conditions:

1. The title will be "Visiting Scholar."
2. The appointee agrees to acknowledge his/her affiliation with the Social Philosophy and Policy Center of Bowling Green State University in any publications resulting in whole or in part from this appointment. The appointee shall notify the Center upon publication of such works, and will provide the Center with a copy of each publication.
3. The appointee agrees to present the results of his/her research at a Center colloquium and to participate in Center conferences and colloquia during his/her visit.
4. The appointee agrees that he/she will not publish work funded by the Social Philosophy and Policy Center with any other public policy institution. Exceptions to this policy will require the agreement in writing of one of the Center's directors.
5. The recipient will be reimbursed for travel expenses (not to exceed \$ _____).
Total compensation: \$ _____

PHILOSOPHER'S INFORMATION CENTER

Memorandum of Agreement

Made between Waldemar Hanasz (Consultant) and the Philosopher's Information Center (PIC) on 5 July, 2006. Waldemar Hanasz will serve as a "Special Consultant." He will assist the Editor by researching and evaluating journals to be indexed and index documents for The Philosopher's Index (TPI) as an independent contractor.

The Consultant's fee shall be \$6900 for the period 15 July, 2006, to 14 August, 2006. Payments of \$3450 will be made at the end of July and at the termination of this Agreement.

The Consultant shall receive no fringe benefits; this fact is reflected in the agreed upon Consultant's fee.

The quality of services rendered should be that which can normally be expected from a professional philosopher.

The PIC agrees to reimburse the Consultant for necessary business expenses which are authorized by the Center; reimbursement is to be in accordance with the policies of the Philosopher's Information Center.

This agreement can be amended at any time by the mutual written consent of both parties.

This agreement shall be construed and interpreted according to the laws of the State of Ohio and of the United States of America and shall be binding upon both parties.

W. Hanasz

Waldemar Hanasz
Consultant

07/06/06

Date

271-94-7313
Social Security Number (for tax purposes)

Richard H. Lineback

Richard H. Lineback, Editor
Philosopher's Information Center

July 5, 2006

Date

May 17, 2005

Dr. Waldemar Hanasz
Associate Director of Philosophy, Politics
and Economics Program
University of Pennsylvania
Philadelphia, PA 19104-6304

Dear Dr. Hanasz:

Thank you for agreeing to serve as a member of an institutional accreditation site visit team to The King's College, 350 Fifth Avenue, Suite 1500, Empire State Building, New York, NY on May 25, 2005. For institutional accreditation by the Board of Regents, the Office of College and University Evaluation uses a review by staff and recognized peer authorities. We appreciate your willingness to share your expertise.

This visit is to determine whether The King's College meets the requirements in Part 4 of the *Rules of the Board of Regents* for institutional accreditation. We will do so by reviewing its self-study; interviewing students, faculty, and administrators; and reviewing on-site documents, facilities, and equipment. Please find the following items enclosed:

- The compliance report from the College's 2004 accreditation visit.
- The College's proposal for the bachelor degree program in Politics, Philosophy, and Economics.
- Assistant Commissioner Frey's letter to the College detailing the focus of the May 2005 accreditation visit.
- The *Handbook of Institutional Accreditation by the New York State Board of Regents and the Commissioner of Education* is enclosed for your use on the visit. Section 4-1.4 of the Regents Rules (in the *Handbook*) sets forth the accreditation standards.
- A list of the site visit team.
- The conflict of interest form for site visit reviewers. Please review and sign the form and fax it to my attention at (518) 486-2779.

Before the visit we will discuss the visit procedures with you. You will receive in advance a copy of the self-study directly from the College. You will receive by email the visit schedule and specific areas of the review on which to focus and the site visit report template. Within one week after the visit, you should forward your report to me electronically for inclusion in the team report. We will share the draft report with the team prior to sending it to the institution. Upon receiving any corrections to the report from the team, we will then will

send the draft report to the institution for its response. You may be asked to comment on the response to the report.

You will receive \$500 to review the self-study, make the visit, prepare your report, and possibly comment on a response. At the time of the visit, you will receive forms needed to reimburse your travel expenses at State rates and to process the honorarium. Please complete all forms, including the marked parts of the enclosed Standard Voucher and Certification Statement by Independent Contractor and return them to our office after the visit.

You can reach me by e-mail at lloprest@mail.nysed.gov or by telephone at (518) 474-2593. I look forward to working with you.

Sincerely,

A handwritten signature in cursive script, appearing to read "Linnea LoPresti".

Linnea LoPresti
Associate

Enclosures

cc: Barbara D. Meinert